NOTE

TRANSCRIEREA NUMIRILOR GEOGRAFICE STRĂINE ÎN TEXT ROMÎNESC

DE

C. M. ŞTEFĂNESCU

Scrierea numirilor geografice — ca şi a celorlalte nume proprii — străine în text romînesc a pus în încurcătură şi a creat totdeauna dificultăţi majorităţii geografilor, istoricilor şi publiciştilor. Cauza este faptul că nici unul din forurile competente — vechea Academie, fosta Societate de geografie, facultăţile de geografie — n-a stabilit norme de transcriere.

De cele mai multe ori, pentru numirile din limbile care folosesc alfabetul latin se păstra ortografia limbilor respective, în afară de numirile tradiţionale, cu formă romînească (Londra, Viena etc.). Excepţiile au fost puţine. Aşa, spre exemplu, deseori, mai ales în timpul primului război mondial şi cîţiva ani după aceea, se întîlnea, parţial adaptată la ortografia romînească, grafia Duncherc pentru Dunkerque.

Pentru numirile din limbile care întrebuinţează alt alfabet decît cel latin sau alte sisteme de scriere — mai ales pentru numirile asiatice şi africane — nu exista nici o normă. Ele apăreau în lucrările romîneşti aşa cum le întîlniseră autorii în diferite lucrări străine, neglijîndu-se faptul că aceste numiri erau transcrise după sistemul limbii în care era redactată lucrarea respectivă. Alţii au intervenit greşit, stîngaci, creînd deseori confuzii; astfel s-a întrebuinţat forma greşită *Cuveit* sau *Coveil* în loc de *Coueil*, sau *Saravac*, în loc de *Sarauac* etc.

Din cauză că numirile erau reproduse ca atare din literatura de specialitate engleză, franceză, germană etc., se întîmpla să se folosească una şi aceeaşi numire scrisă în mai multe feluri. Aşa, de pildă, pentru *Sicocu* întîlnim variantele ortografice: Shikoku (engl.), Chikokou (fr.), Schikoku (germ.), Scicocu (ital.), Xicoco (portug.); pentru numirea *Şanhai*: Shanghai (engl.), Changhaï (fr.), Schanghai (germ.), Scianghai (ital.), Şanhai (rus.); numirea *Cifu* se transcria Cheefoo (engl.), Tchifou (fr.), Tschifu (germ.), Cifu (ital.); numirea *Maisur* se grafia Mysore (engl.), Maïssour (fr.), Mais(s)ur (germ., ital.); numirea *Iemen* se găsea sub formele Yemen (engl.), Yemen (fr.), Jemen (germ.), Iemen (ital.); *Chenia* se putea întîlni sub formele Kenya (engl., fr.) Kenia (germ.), Chenia (ital.); numirea *Figi* se întîlnea sub formele Fiji (engl.), Fidji (fr.), Fidschi (germ.) Figi (ital.); numirea *Singapur*: Singapore (engl.), Singapour (fr.), Singapur (germ., ital., span.) etc.

Se ajungea uneori la situaţia de a nu se recunoaşte unele numiri şi de a se considera ca numiri diferite una şi aceeaşi numire.

BDD-A30816 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:07 UTC)

Au fost totuşi mulţi, în trecut, care au încercat, pe cît posibil, să le transcrie fonetic — în limitele documentării de la acea vreme şi prin intermediul limbilor din vestul Europei în care ne parveneau cele mai multe lucrări de geografie.

Pe lîngă multe numiri scrise greşit sau în grafii străine, în vechile atlase geografice româneşti apăreau şi numiri transcrise fonetic, pentru a fi accesibile publicului nostru.

Astfel, în atlasul lui D. D. Georgescu — partea I, în atlasul prof. N. Gheorghiu (ediţia a III-a, în atlasul lui C. Teodorescu şi N. A. Constantinescu, apar numiri ca : *Tugurl, Tal, Caveri, Anam, Tananarivo, Iemen, Singapur, Rangun, Socotra, Ubanghi, Şari, Malaca, Vindia, Beirut, Şiraz* şi altele.

Harta oceanului Pacific, lucrată sub conducerea prof. M. Brătilă şi tipărită în anul 1898 la Bucureşti, conţine grafiile corecte : *Banca, Pontianac, Lomboc, Chinabalu, Rangun, Curo Şio, Chiuşiu, Tochio, Iocohama, Chioto, Figi, Mauna Chea* şi altele.

Şi atlasul geografic românesc publicat în 1953 conţine o serie de numiri transcrise corect. La p. 18 : *Tugurl, Tobruc, Beirut* ; la p. 49 : *Larisa, Iraclion, Carpatos* ; la p. 50 : *Stanche Dimitrov, Petrici, Şipca, Colarovgrad, Pazargic, Balcic, Hascovo, Tasos* ; la p. 54 : *Liubliana, Sebenic, Sisac, Dubrovnic* ; la p. 58 : *Socotra, Tar, Irauadi, Rangun, Singapur* ; la p. 63 : *Cenab, Lahor* ; la p. 66 : *Murzuc, Şari, Ubanghi, Camerun, Cabinda, Beciuana, Tanganica Harar, Careima, Uadi Halfa, Asiul, Beirut.*

Numărul greşelilor de transcriere a numirilor geografice din acest atlas este însă foarte mare, comparativ cu celelalte atlase citate, ţinînd cont de anul apariţiei lui. Să citãm cîteva : *Tell-Aviv* în loc de *Tel Aviv, Amman* în loc de *Aman* (p. 57) ; *Yemen* în loc de *Iemen, Delhi*, în loc de *Deli, Tsindao* în loc de *Ţintao* (p. 60) ; *Phenian* în loc de *Piănian, Kanasava* în loc de *Canazaua, Jokohama* în loc de *Iocohama* (p. 64) ; *Akkra* în loc de *Acra, Abidjan* în loc de *Abigean, Jaunde* în loc de *Iaunde, Kassai* în loc de *Casai, Djibuti* în loc de *Gibuti, Ruvenzori* în loc de *Runzoro* (p. 66) etc.

În manualul de geografia continentelor pentru clasa a VI-a, al Ministerului Învăţămîntului, tipărit în 1953, găsim de asemenea numiri scrise corect şi numiri scrise greşit. Scrise corect sînt numiri ca : *Malaca* (p. 35), *Hinducuş* (p. 41), *Chenia* (p. 153), *Pachistan şi Malaia* (p. 154), *Şanhai* (p. 175), *Sicluan* (p. 176), *Cobe şi Hoccaido* (p. 189), *Tochio, Osaca, Nagoia, Iocohama* (p. 193), *Calahari* (p. 217), *Uruguai* (p. 235), *Mauna Chea* (p. 269). Desigur sînt numeroase şi greşelile ; *Barenţ* şi *Spitzberg* în loc de *Barents* şi *Spitzbergen* (p. 7), *Curo-Şivo* în loc de *Curoşio* (p. 46), *Singapore* în loc de *Singapur* (p. 153), *Iantzetzian, Hoanho* şi *Sitzian* în loc de *Ianţi, Huanhă şi Siţian* (p. 174), *Tiantzin* şi *Hancou* în loc de *Tienţin* şi *Hancău* (p. 180), *Phenian* — şi încă indicat între paranteze : *Fenian* !? — în loc de *Piănian* (p. 186), *Djamşedpur* în loc de *Geămşedpur* (p. 205).

★

Toate lucrările, atlasele şi manualele citate mai sus au apărut într-o perioadă cînd nu se stabilise nimic precis cu privire la scrierea numirilor geografice străine. După cum reiese din exemplele date, multe numiri au fost scrise corect şi în trecut, din iniţiativa autorilor, care au căutat să înlesnească pronunţarea lor de către cititori. Alte numiri — şi acestea au fost mai numeroase — au fost scrise greşit, în transcrierea engleză, franceză, germană etc., fapt care a dus la denaturarea pronunţiei lor de către români şi în unele cazuri, la încetăţenirea — din păcate — a unora dintre ele sub o formă diferită de cea reală, corectă. Printre acestea din urmă sînt : *Ceilon* (corect *Silon*), *Calcuta* (corect *Călcăta*), *Havai* (corect, *Hauai*) *Mosul* (corect *Măusel*) etc.

În anul 1953, Academia R.P.R. a publicat noile norme ortografice, însoţite de un bogat index de cuvinte, sub numele de „Mic dicţionar ortografic". Noile norme au devenit, odată cu aprobarea lor prin H.C.M. nr. 3135 din 16 septembrie 1953, linia de stat în domeniul scrierii noastre. Ele cuprind două capitole aparte — V (art. 143) şi VI (art. 144, 145, 146) — care stabilesc scrierea numelor şi a cuvintelor străine în text românesc. Pentru numele din

BDD-A30816 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:07 UTC)

limba rusă se prevede transcrierea mai cu seamă după principiul grafic; pentru numele din limbile care folosesc alfabetul latin, transcrierea după principiul grafic — adică respectarea, în scrierea lor, a ortografiei limbilor respective —; iar pentru cele din limbile care nu folosesc alfabetul latin, exceptînd limba rusă, transcrierea după principiul fonetic — cît mai apropiată de pronunţarea originală. S-a stabilit scrierea fonetică pentru numele din această categorie de limbi atît pentru faptul că în grafia originală ele ar fi inaccesibile cititorilor, iar tipografiile noastre nu dispun de literele şi semnele limbilor acestora, cît şi pentru faptul că ele se transcriu în fiecare ţară altfel, după regulile ortografice ale limbilor respective — franceză, germană, engleză, rusă, italiană etc. Astfel se evită denaturarea pronunţiei lor, iar una şi aceeaşi numire nu va mai fi scrisă în mai multe feluri, — după diverse grafii străine, — ci conform regulilor ortografice ale limbii romîne şi caracteristicilor ei.

Prevederile acestor două capitole nu au fost aplicate decît parţial în tipăriturile noastre din ultimii ani şi aceasta fie din comoditate sau lipsă de pricepere, fie din spiritul de ploconire în faţa scrierii din limbile din occident şi de dezapreciere a ortografiei noastre. Aceasta, cu toate că Institutul de cercetări geografice, de comun acord cu Institutul de lingvistică, a atras atenţia în mod oficial editurilor şi redacţiilor ziarelor în problema ortografiei numirilor geografice străine, indicînd felul corect în care trebuie scrise acestea. S-a atras, de asemenea, atenţia şi Radiodifuziunii romîne în privinţa pronunţării numirilor geografice străine — atît de frecvente mai ales în radio-jurnale — aceasta ca o urmare firească, directă, a felului în care se scriu aceste numiri conform noilor reguli ortografice. Totuşi nu s-a ţinut seama decît parţial de aceste sezisări.

Aşa, spre exemplu, abundă în astfel de greşeli broşura conf. N. Djamo, intitulată „Africa, continent de mari bogăţii şi neagră mizerie", tipărită în 1956; broşura dr. I. Pătruţ, intitulată „Producţia de ţiţei a lumii", tipărită în 1957; lucrarea lui Victor Corvin Papin „Sedimente marine actuale", editată în anul 1957 de către Editura Ştiinţifică, şi o serie de broşuri cu caracter geografic editate de Editura Ştiinţifică.

Pe o linie justă, progresistă, merge, în schimb, Editura de stat pentru literatura politică, care a început să aplice pe scară largă prevederile capitolelor citate mai sus din normele ortografice ale Academiei R.P.R. De exemplu, în publicaţia „Probleme internaţionale" nr. 1, cele mai multe numiri apar scrise corect: *Geacarta, Surabaia, Giochiacarta, Macasar, Palemban* (p. 49), *Cambogea, Ceilon* (p. 60) *Rangun, Bancoc, Bliton, Cucin, Pontianac, Sarauac, Sandacan, Baliepapan, Bangearmasin, Sămaran, Mănado, Geailolo, Seram* etc. pe harta de la pagina 48.

Presa a făcut paşi mai mărunţi în această direcţie şi se constată încă inconsecvenţe. Astfel în ziarul „Scînteia" din 5 iulie 1956 apare forma greşită *Delhi* iar în numărul din 13 iulie 1956, forma corectă *Deli*; în numărul din 26 iunie 1956 forma greşită *Calcutta*, iar în cel din 18 iulie 1956 forma corectă *Calcuta*.

În colecţia ziarului „Romînia liberă" din 1956 apar—de asemenea — sporadic, forme corecte: *Aman* (8 ianuarie), *Caşmir* (4 aprilie), *Pechin* (4 iunie), *Ceilon* (7 iulie), *Deli* (7 iulie), *Geacarta* (16 iulie), *Pachistan* (21 iulie) etc.

Cele mai numeroase greşeli în scrierea numirilor geografice în presă se pot constata în ziarele „Informaţia Bucureştiului" şi „Scînteia tineretului".

Faţă de situaţia arătată, s-a pus problema curmării acestor greşeli, a inconsecvenţelor şi a fluctuaţiilor în scrierea numirilor geografice, prin alcătuirea, pe baza capitolelor V şi VI din regulile ortografice ale Academiei R.P.R., a unui normativ special al scrierii numirilor geografice ca un supliment al Micului dicţionar ortografic.

În acest scop, pe baza consultării de documente, prin consultarea cunoscătorilor limbilor asiatice, a misiunilor diplomatice străine acreditate la noi ţara noastră, a orientaliştilor şi a unor persoane competente care au vizitat Orientul, a fost elaborat „Micul dicţionar al scrierii numirilor geografice", care apare sub egida Academiei R.P.R. şi stabileşte o grafie unitară a numi-

BDD-A30816 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:07 UTC)

rilor geografice. Acest mic dicționar constituie o completare a capitolelor V și VI din noile reguli de ortografie, o aplicare a lor la transcrierea numirilor geografice străine, cuprinzînd, în prima parte, cifrul, modul concret în care trebuie făcută transcrierea, cu numeroase exemplificări, iar în a doua parte un index al principalelor numiri și al numirilor cu formă românească care se traduc.

Dat fiind că numirile din limbile care folosesc alfabet latin se transcriu ca în limba respectivă — și deci nu prezintă dificultăți — și că pentru transcrierea numirilor din limba rusă există un amplu tablou de corespondențe în „Micul dicționar ortografic", centrul de gravitate al acestei lucrări se axează mai cu seamă pe transcrierea numirilor din limbile care folosesc alte alfabete, alte sisteme de scriere — pictografic, ideografic, silabic — sau nu au scriere de loc — îndeosebi a celor din Asia și Africa.

Reproducem aici cîteva din prevederile „Micului dicționar al scrierii numirilor geografice". Pentru această de-a doua categorie de limbi, în linii mari, se va scrie :

— *ce* și *ci* în loc de *ch* (engl.), *tch* (fr.), *tsch* (germ.). Ex : *Ceanșa, Citagong.*
— *c, ch* în loc de *k, q* sau *qu*. Ex. : *Cuantun, Chenia, Coeta, Cuinion, Socotra.*
— *f* în loc de *ph*. Ex. : *Florina, Efes, Filipine, Fanran.*
— *ge* și *gi* în loc de *j* (engl.), *dj* (fr.), *dsch* (germ.). Ex. : *Geziră, Gibuti.*
— *i* în loc de *y*. Ex. : *Iemen, Ceilon, Iocohama.*
— *s* în loc de *ss*. Ex. : *Asuan, Asam, Casai, Niasa.*
— *ș* în loc de *sh* (engl.), *ch* (fr.), *sch* (germ.), Ex. : *Șicocu, Șanhai, Șolapur.*
— *ț* în loc de *ts* sau *tz*. Ex. : *Ținan, Tiențin.*
— *v* sau *u* (după caz) în loc de *w*. Ex. : *Sumbava, Havai, Uănsan, Taiuan.*

De asemenea, se mai arată avantajul existenței în limba română a sunetelor și literelor *ă* și *î*, caracteristice limbilor orientale, dar neîntîlnite la cele din Occident — nevoite să folosească *y* sau *e* pentru *î* (*Groznyi* pentru *Groznîi*, *Yangtse* pentru *Ianțî* sau *a, o, u, e, ö* pentru *ă* (*Srinagar* pentru *Srinăgăr*, *Kanker* pentru *Cănecăr*, *Wonsan* pentru *Uănsan*, *Punjab* pentru *Păngeab*, *Pjöngjang* pentru *Piănian*). Aceasta ne ajută să redăm și mai fidel pronunția corectă a numirilor din Asia și Africa de nord.

Acest mic dicționar vine să consfințească, odată în plus, și numirile tradiționale, adaptate, în decursul vremii, la specificul limbii noastre, devenite astfel un bun al limbii române — și care trebuie respectate cu mare strictețe — deși nu corespund pronunțării originare. Așa e cazul cu numiri ca : *Țara Galilor, Londra, Bretania, Tuluza, Sena, Marsilia, Provența, Alzacia, Geneva, Bolonia, Florența, Copenhaga, Brema, Colonia, Lipsca, Drezda, Viena, Budapesta, Debrețin, Boemia, Praga, Varșovia, Cracovia, Liov, Vilna, Moscova, Odesa, Rahova, Rusciuc, Plevna, Belgrad, Scoplia, Bitolia, Corița, Salonic, Corint, Adrianopol, Scutari, Smirna, Ierusalim, Meca, Moca, Basora, Teheran, Bombai, Calcuta, Iava, Pechin, Filadelfia, Misisipi, Misuri, Cairo, Alexandria, Maroc, Alger, Cap* și altele.

Aceste forme au fost consacrate de-a lungul deceniilor — unele chiar de veacuri — și s-au înrădăcinat adînc în vorbirea noastră. Foarte puțini au fost aceia care — din același spirit de ploconire, de care am mai amintit, sau din snobism — au folosit formele străine ale acestor numiri. Cei mai mulți însă au respectat formele tradiționale, românești.

Le găsim — în cea mai mare parte — atît în atlasele geografice citate cît și în manualele de geografie mai vechi, ca de exemplu manualele profesorilor S. Mehedinți și V. Mihăilescu, manualele prof. N. Gheorghiu, manualele prof. V. Hilt și altele.

În atlasul geografic românesc tipărit în 1953 sînt, de asemenea, numiri tradiționale : *Copenhaga, Lucerna, lacul Constanța, Debrețin, Seghedin, Belgrad* (p. 44), *Pola, Eubeea, Corint, Rusciuc* (p. 49), *Muzachia, Colonia, Ohrida* (p. 51), marea *Mînecii, Bretania, Normandia, Picardia, Gasconia, Savoia, Burgundia, Colonia* (p. 53), *Filadelfia, Apalași, Havana* (p. 68).

În geografia continentelor publicată în 1953 de Ministerul Învățămîntului, la fel : *Cherci, Crimeea* (p. 4), *Cola, Noua Zemlie* (p. 7), *Tamisa, Sena, Oca, Cama, Geneva* (p. 19), *Cameiatca, Iava, Cipru* (p. 36), *Calcuta* (p. 203), *Paraguai, Uruguai* (p. 235) etc.

BDD-A30816 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:07 UTC)

În unele lucrări și chiar în presă citeodată, apar anumite numiri traduse greșit în românește de către semicunoscători ai limbilor din care au făcut traducerea. Așa, spre exemplu, în loc să se traducă *Țara Focului, Coasta Aurului, Coasta Fildeșului, canalul Suez* (la fel ca și: canalul *Panama, canalul Volga-Don, canalul Kiel, canalul Bega*), *marea Azov* etc., s-a tradus greșit: *Țara de Foc, Coasta de Aur, Coasta de Fildeș, canalul de Suez, marea de Azov* etc. Alteori au fost folosite greșit, adoptîndu-se transcrierea germană, formele germane *Genua* și *Mantua* pentru *Genova* și *Mantova*.

Tot din necunoașterea suficientă a anumitor limbi de către unii autori s-au tradus incorect unele numiri și termeni geografici, ca de pildă *munții Cordilieri* — formă profund greșită și care înseamnă „munții munți" (sp. cordillera = munți, lanț muntos), în loc de *cordiliera nordamericană*; tot așa, *Anzii Cordilieri*, în loc de *munții Anzi, cordiliera Anzilor* sau *cordiliera andină* (sp. cordillera de los Andes); alt exemplu de traducere greșită este expresia *munții Coastelor* în loc de *munții Coastei* (Coast Range). De asemenea, s-a folosit uneori pluralul spaniolului *pampa* — adică *pampas* — drept singular, creîndu-i pluralul *pampasuri*!? Formele corecte românești sînt *pampa* pentru singular și *pampe* pentru plural. S-a tradus de asemenea greșit *canalul Mînecii* în loc de *marea Mînecii*.

★

Micul dicționar al scrierii numirilor geografice dă și cîteva precizări suplimentare. Astfel se stabilește, printre altele, ca atunci cînd numirea geografică trebuie întregită printr-un substantiv comun care să exprime fenomenul sau obiectul geografic pe care-l reprezintă numirea, acest substantiv se scrie cu inițială minusculă: *munții Alpi, podișul Valdai, vulcanul Vezuviu, cîmpia Padului, delta Nilului, fluviul Volga, rîul Misuri, depresiunea Turfan, deșertul Calahari, capul Finisterre, insula Sicilia, arhipelagul Franklin, strîmtoarea Gibraltar, marea Neagră, canalul Bega, canalul Suez, golful Mexic, marea Barents, marea Neagră, oceanul Atlantic, lacul Tanganica, valea Eufratului, cascada Niagara, orașul Lasa* etc.

Și în această privință, era o adevărată anarhie. Astfel, în lucrarea lui Victor Corvin Papiu editată în 1957 de Editura Științifică și intitulată „Sedimente marine actuale", apar, la p. 36: Oceanul Pacific și Oceanul Atlantic, iar la p. 41: *oceanul Pacific și oceanul Atlantic*; la p. 12: *munții Alpi*, iar la p. 45: *Munții Alpi*; la p. 30: *Marea Baltică*, iar la p. 47: *marea Baltică*.

De asemenea cu minuscule trebuie scrise și adjectivele din componența denumirilor: *Volga superioară, Rinul inferior, Caucazul mare, Orientul apropiat, America de nord, Asia centrală, Alpii orientali, Camerunul francez* etc.

★

Micul dicționar al scrierii numirilor geografice se adresează atît specialiștilor și învățămîntului cît și presei, editurilor și marelui public, care nu au avut, pînă în prezent, nici un îndrumător special în ceea ce privește scrierea corectă a numirilor geografice străine și servește în același timp ca ghid și pentru transcrierea celorlalte nume și cuvinte străine.

Micul dicționar al scrierii numirilor geografice curmă fluctuațiile și inconsecvențele și fixează formele corecte, unice și obligatorii de denumire, avînd, înainte de toate, un caracter de normă.

UN ARTICOL DESPRE AL. LAMBRIOR

În „Analele științifice ale Universității Al. I. Cuza" din Iași (seria nouă), secțiunea a treia (științe sociale) tom II, an. 1956, fasc. 1—2, atenția cititorului este reținută, printre altele, de un interesant articol despre Alexandru Lambrior semnat de prof. D. Gafițanu. Importanța acestui articol este mare întîi pentru că se ia în discuție activitatea unuia dintre

BDD-A30816 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:58:07 UTC)